

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

2.17 מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה

מטרת הנחיה זו היא לקדם מדיניות אחידה של העמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה.

א. כללי

1. על מנת לנסות להילחם ולצמצם את התופעה של נהגים שבנהיגתם הפרועה מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה, ניכרת מגמה של החמרה כלפי נהגים אלה, הן מצד גורמי האכיפה – המשטרה והפרקליטות, והן מצד בתי המשפט. כחלק ממגמה זו, במקרים המתאימים, יועמדו נהגים לדין לפי **חוק העונשין** תשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין / החוק**) ולא דווקא לפי פקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: **פקודת התעבורה**).

2. ככלל, העבירות העשויות להיות רלוונטיות בחוק העונשין, גם כאשר לא נגרמה פגיעה לאיש, הן עבירות של **סיכון חיי אנשים במזיד בנתיבי תחבורה** – עבירה לפי סעיף 332(2) לחוק, **חבלה בכוונה מחמירה** (חלופת הניסיון) – עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, **מעשי פזיזות ורשלנות** – עבירה לפי סעיף 338(א)(1) לחוק.

העבירה הרלוונטית בפקודת התעבורה, היא עבירה של **נהיגה בקלות ראש / ברשלנות / במהירות היוצרת סכנה**, לפי סעיף 62(2) לפקודת התעבורה.

3. בטרם הגשת כתב אישום בגין אירוע של נהיגה פרועה, יש לתת את הדעת לשאלה אילו עבירות נכון יהיה לייחס לחשוד, בהתאם לנסיבות המקרה ולתכליות העבירות השונות. זאת בין היתר במטרה להביא למדיניות אחידה ככל הניתן של התביעה בתחום זה.

ב. המסגרת החוקית

4. סעיף 332(2) **לחוק העונשין** – סיכון חיי אנשים במזיד בנתיבי תחבורה, קובע כך:
- "332. העושה אחת מאלה, בכוונה לפגוע בנוסע בנתיבי תחבורה או כלי תחבורה או לסכן את בטיחותו, דינו – מאסר עשרים שנים:
- (1) ...
- (2) מטפל בנתיבי תחבורה או כלי תחבורה או בכל דבר שעליהם או בקרבתם

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה
6 בנובמבר 2006	עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019

בדרך שיש בה כדי לפגוע בשימוש החפשי והבטוח של נתיב התחבורה או כלי התחבורה או בבטיחותו של נוסע כאמור או כדי לסכן את השימוש או הבטיחות האמורים".

5. סעיפים 329(א)(1) ו-329(א)(2) לחוק העונשין – חבלה בכוונה מחמירה, קובעים כך:
 "329. (א) העושה אחת מאלה בכוונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדין, שלו או של זולתו, או למנוע מעצר או עיכוב כאמור, דינו – מאסר עשרים שנים:
 (1) פוצע אדם או גורם לו חבלה חמורה שלא כדין.
 (2) מנסה שלא כדין לפגוע באדם בקליע, בסכין, באבן או בנשק מסוכן או פוגעני אחר."

6. סעיף 338(א)(1) לחוק העונשין – מעשי פזיזות ורשלנות, קובע כך:
 "338. (א) העושה אחת מאלה בדרך נמהרת או רשלנית שיש בה כדי לסכן חיי אדם או לגרום לו חבלה, דינו – מאסר שלוש שנים:
 (1) נוהג רכב או רוכב בדרך ציבורית."

7. סעיף 62(2) לפקודת התעבורה – נהיגה בקלות ראש / ברשלנות / במהירות מסוכנת, קובע כך:
 "62. העובר אחת העבירות האלה, דינו – מאסר שנתיים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין) ואם העבירה היא עבירת קנס שדן בה בית המשפט – קנס פי 1.25 מהקנס האמור בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין:
 (1) ...
 (2) נוהג רכב בדרך קלות ראש, או ברשלנות, או במהירות שיש בה בנסיבות המקרה סכנה לציבור, אף אם היא פחותה מן המהירות המקסימלית שנקבעה;"

ג. העמדה לדין בעבירה לפי סעיף 332(2) לחוק – סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה

8. עבירה לפי סעיף 332(2) – עבירת התנהגות חמורה: עבירה לפי סעיף 332(2) לחוק היא עבירת התנהגות. כלומר, התרחשותה של תוצאה אינה רכיב מבין רכיביה וניתן ליחסה לחשוד במקרים המתאימים, גם כאשר בפועל לא נגרמה פגיעה פיזית.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

יש לשים לב לכך שמדובר בעבירה שהמחוקק ראה בחומרה רבה, וקבע לצידה עונש של עשרים שנות מאסר. לפיכך, יש להשתמש בה במקרים המתאימים בלבד, כפי שיפורט להלן.

9. היסוד ההתנהגותי – יצירת סיכון לנוסע בכלי תחבורה / לכלי תחבורה: מלשון החוק עולה, כי ניתן לייחס עבירה לפי סעיף 2332(2), כאשר הכוונה לפגוע מופנית כלפי נוסע בנתיב תחבורה או כלפי כלי תחבורה. זאת במובחן מהולכי רגל. לפיכך, הסעיף לא יחול למשל על מי שהתכוון לפגוע ברכבו בשוטר אשר בטרם תחילת האירוע עמד מחוץ לניידת. עם זאת, יודגש, כי הפסיקה הכירה בכך שנוסע ברכב, אשר יצא ממכוניתו במהלך האירוע וכמעט נפגע, או נפגע בפועל כאשר שהה מחוץ לרכבו, עונה להגדרת "נוסע בנתיב תחבורה" בהקשר זה.¹

10. היסוד הנפשי: היסוד הנפשי הנדרש בעבירה זו הוא של מטרה / מניע² ("בכוונה לפגוע...").

11. שימוש בהלכת הצפיות להוכחת היסוד הנפשי: בעניין ביטון³, קבע בית המשפט העליון (בהרכב של תשעה שופטים) בדעת רוב, כי גם לאחר הסדרתו של כלל הצפיות בסעיף 20(ב) לחוק העונשין, בנוגע לעבירות בעלות יסוד נפשי של כוונה, אין להחיל כלל זה באופן גורף בעבירות מטרה. לגבי עבירות בעלות יסוד נפשי של מטרה או מניע נקבע, כי יש לבחון באופן פרטני האם ניתן להחיל את כלל הצפיות להוכחת היסוד הנפשי. זאת על פי פרשנותו הראויה של האיסור הפלילי הספציפי, בהתאם לתכלית החקיקה ומטרותיה.⁴ בעניין אלקורעאן⁵ קבע בית המשפט העליון, כי כלל הצפיות חל בעבירה של סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה. בין יתר נימוקי בית המשפט להחלת הכלל, קבע בית המשפט הנכבד כך:

"תכליתו של האיסור בסעיף 2332(2) לחוק העונשין היא להגן על חייהם ובטיחותם של נוסעים המשתמשים בנתיב תחבורה או בכלי תחבורה ולהבטיח את התנועה בדרך... לדידי, השמירה על שלמות גופו, חיוו ובטיחותו של האדם היא ערך המצדיק הגנה מפני פגיעה לא רק כאשר לעושה המעשה המטרה להשיג את היעד האסור, אלא גם מקום שהוא צפה כאפשרות קרובה

¹ ע"פ 1184/00 מחמיד ג'מאל נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 29.6.00).

² ר' לעניין זה את סעיף 90א(2) לחוק העונשין.

³ רע"פ 9818/01, ע"פ 8295/02 ביטון נ' סולטן (פורסם בנבו, 31.3.05), בפסקה 11.

⁴ ר' בהקשר זה גם את ע"פ 6019/09 קילאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 18.3.10).

⁵ ע"פ 217/04 אלקורעאן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 29.6.05). לעניין החלת הלכת הצפיות בעבירה של סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, ר' גם ע"פ 4277/14 אלזבידי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 28.5.15).

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

לודאי את התממשות המטרה האסורה, ואפילו לא רצה בה... מנגד, לעומת זאת, לא ניתן להצביע... על ערך כלשהו אשר עשוי להוות משקל שכנגד לפירוש זה. ואכן, קשה לחשוב על ערך ציבורי, חברתי או אחר, העשוי להביא למסקנה שאין להחיל את כלל הצפיות בעבירה של סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה. אין הגיון אפוא, במקרה זה, בהגבלת האיסור וההרתעה אך למקרים בהם המעשים נעשים מתוך רצון להביא לנזק האסור... אין כל הצדקה להגן על נהגים הנוהגים באופן מסוכן הפועלים ברמה של צפיות בדרגה קרובה לוודאי כי חייהם של חפים מפשע יסוכנו בכביש. אין לאדם חירות לנהוג בדרך כאוות נפשו תוך סיכון חייהם של אחרים במודע. נהיגה פרועה אינה ערך הראוי להילקח בחשבון על-ידי הפרשן בבואו לפרש את העבירה לפי סעיף 332(2)."

מהאמור לעיל עולה, כי במקרים בהם ניתן להראות שהחשוד **צפה מראש את התרחשות התוצאות כאפשרות קרובה לוודאי**, מתקיים היסוד הנפשי – "בכוונה לפגוע".

12. כחלק מהוכחת היסוד הנפשי, יש להוכיח כי הנהג **היה מודע** לאופן נהיגתו. על מודעות הנהג ניתן ללמוד בראש ובראשונה מעצם התנהגותו, שכן קשה להלום מצב שבו אדם נוהג ברכבו באופן פרוע, מבלי שהוא מודע לטיב התנהגותו האמורה. בנוסף, ניתן ללמוד על המודעות גם מהודעת הנהג החשוד עצמו ו/או מהודעה של מי מנוסעיו. במקרה של מרדף משטירתי, ניתן ללמוד על מודעות הנהג החשוד גם מהודעות של שוטרים שדלקו אחריו, ככל שעולה מהן שהם הזדהו כאנשי משטרה ודרשו מהנהג באופן ברור לעצור, אולם הוא נמלט. לעיתים ניתן ללמוד על מודעות גם מתיעוד מצולם של האירוע, ככל שיש כזה.

13. המקרים המתאימים להעמדה לדין לפי סעיף 332(2) לחוק:

יש לייחס לחשוד עבירה לפי סעיף 332(2) לחוק, רק במקרים בהם החשוד נהג באופן פרוע במיוחד, ובנהיגתו יצר **סיכון ממשי** לנוסעים המשתמשים בדרך. בכדי לבחון האם חשוד נהג באופן פרוע במיוחד, יבדקו בין היתר הפרמטרים הבאים:

- מהירות הנסיעה;
- האם הנהג נסע בניגוד לכיוון התנועה;
- האם עבר במהירות בין נתיבים;
- האם חצה קו הפרדה לבן;

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

האם נכנס לצמתים באור אדום וכדו',

הכל כמובן בהתחשב בתנאי הדרך.

חשוד יועמד לדין על פי סעיף זה, רק כאשר קיימת **ראיה ברורה** לכך שהוא התכוון לפגוע בנוסע או בכלי תחבורה, או שתנאי הלכת הצפיות מתקיימים, כלומר, שהחשוד ראה מראש את התרחשות התוצאה כאפשרות קרובה לוודאי.

14. ככלל, תיוחס לחשוד עבירה לפי סעיף 332(2) לחוק, בהתאם לאמור בסעיף 13 לעיל, כאשר **מידת הסיכון שיצר הנהג בפועל כתוצאה מנהיגה פרועה במיוחד, היתה גבוהה** – קרי מתקיימת לפחות אחת מהחלופות להלן:

א. תוך כדי נהיגה, **התנגש** הנהג בכלי רכב אחרים.

ב. לא היתה פגיעה בפועל בכלי רכב אחרים, אולם פגיעה נמנעה אך בשל פעולה של נהגי כלי רכב אחרים, עליה לא יכול היה הנהג להסתמך מראש (כגון: סטיית כלי הרכב לצדדים, בלימת חירום וכיו"ב). למעשה, מדובר במקרה שבו אלמלא פעולת נהגי כלי הרכב החולפים, קרוב לוודאי שהיתה נגרמת פגיעה משמעותית.

במקרים **מיוחדים וחריגים**, ניתן יהיה להעמיד לדין בסעיף 332(2), גם כאשר לא היתה התנגשות בפועל, ואף לא מצב של כמעט פגיעה קונקרטית שנמנעה בזכות פעולה של נהגים אחרים, ובלבד שהנהיגה היתה **פרועה באופן קיצוני במיוחד** ויצרה **מעצם טבעה סיכון ממשי וברור לחיי אדם**.

יודגש, כי השימוש בחלופה זו שמור למקרים חריגים מבחינת אופי הנהיגה הפרועה, בשים לב לכך שמדובר בעבירה שהמחוקק רואה בחומרה רבה.

ד. העמדה לדין בעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין – "חבלה בכוונה מחמירה" – בנסיבות של ניסיון בלבד

15. **עבירת ניסיון התנהגותית**: עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, היא **עבירת ניסיון התנהגותית**.⁶ כלומר, עצם הניסיון לפגוע, בתנאים המפורטים בסעיף, מהווה עבירה מוגמרת, גם כאשר בפועל לא נגרמה פגיעה.

⁶ ע"פ 5492/11 מורד אלרחמן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 5.8.12). ר' גם י' קדמי, על הדין בפלילים (מהדורה מעודכנת 2006), עמודים 1280-1281.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

16. העמדת הולך רגל בסיכון: עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, מתאימה למקרים בהם הולך רגל (אזרח או שוטר במקרה של פריצת מחסום משטרתי למשל) הועמד בסיכון משמעותי. זאת בשונה מסעיף 332(2) לחוק העונשין, שחל כאמור על כוונה לפגוע ב**נוסע** בנתיב תחבורה או בכלי תחבורה.

17. רכב כ"נשק מסוכן ופוגעני: במקרים המתאימים, ניתן לייחס בהקשר דן עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, תחת החלופה של "נשק מסוכן ופוגעני אחר". בפסיקת בית המשפט העליון נקבע מפורשות כי בנסיבות המתאימות, רכב יכול שייחשב ל"נשק מסוכן ופוגעני", לצורך הרשעה בסעיף 329(א)(2) לחוק.⁷

18. היסוד הנפשי: יש לוודא שמתקיים היסוד הנפשי של עבירת הניסיון (ניסיון לפגוע) וגם היסוד הנפשי הדרוש להרשעה לפי סעיף 329(א)⁸ – **מטרה** / **מניע**⁹ ("בכוונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדין...").

19. שימוש בהלכת הצפיות להוכחת היסוד הנפשי: בעניין **קילאני**,¹⁰ קבע בית המשפט העליון, שניתן להשתמש בהלכת הצפיות על מנת להוכיח יסוד נפשי של כוונה בסעיף 329(א)(2) לחוק. נקבע כי אותם הנימוקים שהביאו את בית המשפט לקבוע בעניין **אלקורעאן** לעיל, שהלכת הצפיות חלה בעבירה לפי סעיף 332(2) לחוק, רלוונטיים ונכונים גם לעניין החלת הלכת הצפיות על סעיף 329(א)(2) לחוק.

20. יצוין כי מטבע הדברים, במקרים בהם החשוד השתמש ברכב, כאשר מטרתו הברורה היתה לפגוע עם הרכב באדם (שלא אגב נהיגה פרועה או במטרה לחמוק ממעצר, אלא בשל יריבות או סכסוך), יהיה קל יותר להוכיח כוונה לפגוע, ולא תמיד יהיה צורך לעשות שימוש בהלכת הצפיות להוכחת היסוד הנפשי.

21. המקרים המתאימים להעמדה לדין לפי סעיף 329(א)(2) לחוק:

ככלל, יש לייחס לחשוד עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק רק במקרים בהם **מידת הסיכון** שיצר החשוד בנהיגתו להולך הרגל היתה **משמעותית במיוחד**. כך למשל, במקרה של נהג

⁷ נקבע בעניין **ג'מאל**, לעיל ה"ש 1, ור' בהקשר זה גם ע"פ 396/13 **גבארין נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 1.8.13) בפסקה 6.

⁸ קדמי, לעיל ה"ש 6, בעמודים 1280-1281.

⁹ ר' לעניין זה את סעיף 90א(2) לחוק העונשין.

¹⁰ ענין **קילאני**, לעיל ה"ש 4. ר' גם עניין **אלזבידי**, לעיל ה"ש 5 בפסקה 46.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

שכיוון את חזית רכבו ישירות לעבר הולך רגל או לעבר שוטר במחסום, ונסע במהירות שסיכנה את חייהם או את גופם באופן ממשי.

כמו כן, על מנת להעמיד לדין לפי סעיף זה, יש לוודא כי קיימת **ראיה ברורה** להוכחת כוונת הפגיעה או לכך שתנאי הלכת הצפיות מתקיימים – כלומר שהחשוד **צפה אפשרות קרובה לוודאי** של פגיעה בהולך הרגל.

22. ככלל, תיוחס לחשוד עבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, בהתאם לאמור בסעיף 21 לעיל, כאשר מתקיימים שני התנאים המפורטים להלן:

א. **הנהג מודע לנהיגתו:** על מודעות הנהג ניתן ללמוד, בראש ובראשונה מאופן נהיגתו, שכן נהג המסכן הולך רגל באופן ברור ומשמעותי, ככלל יהיה מודע לכך. בנוסף, על מודעות לאופן הנהיגה ניתן ללמוד בין היתר, מהודעת הנהג ו/או מהודעה של מי מנוסעיו ו/או של הולך הרגל. לעיתים ניתן ללמוד על מודעות גם מתיעוד מצולם של האירוע, ככל שיש כזה.

ב. **מידת הסיכון שיצר הנהג בפועל:** היתה גבוהה – היינו, הפגיעה בהולך הרגל היתה קרובה לוודאית, ונמנעה אך בזכות פעולה שעשה הולך הרגל (כגון קפיצה הצידה). כלומר במקרה שבו אלמלא פעולת הולך הרגל, קרוב לוודאי שהיתה נגרמת לו פגיעה משמעותית.

23. העמדה לדין במקרים בהם נהיגה הפרועה הובילה לפציעתו של אדם: כאשר במהלך הנהיגה הפרועה, הנהג **פגע** בהולך רגל ופצע אותו או גרם לו לחבלה חמורה, ככלל, הסעיף המתאים יהיה סעיף 329(א)(1) לחוק (כמובן בהתקיים שאר תנאי הסעיף).

כאשר נגרמה פגיעה להולך הרגל, אך היא אינה עולה כדי "פציעה" או "חבלה חמורה" כהגדרתן בחוק, ניתן להעמיד לדין על פי סעיף 329(א)(2) לחוק, ככל שמתקיימים תנאי סעיף 22 להנחיה לעיל.

במקרים בהם נגרמה פגיעה אשר אינה עולה כדי "פציעה" או "חבלה חמורה" ולא מתקיימים התנאים בסעיף 22 להנחיה לעיל, ניתן לייחס לחשוד סעיפי עבירה העוסקים בתקיפה / גרימת חבלה, בהתאם לחומרת הפגיעה שנגרמה להולך הרגל וליסוד הנפשי של החשוד.

24. ייחוס עבירה לפי סעיף 329 לחוק, כשהנהיגה הפרועה נועדה למנוע מעצר או עיכוב כדין:

על פי לשון סעיף 329(א) לחוק, הסעיף יחול גם כאשר הנהיגה הפרועה אשר סיכנה הולך רגל, נועדה **למנוע מעצר או עיכוב**. חלופה זו רלוונטית, מטבע הדברים, בעיקר לסיטואציות של

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

מרדפים ומחסומים משטרתיים – כאשר במטרה לחמוק מכוחות הביטחון, הנהג סיכן בנהיגתו הפרועה הולך רגל.

חלופה זו תהיה רלוונטית למשל כאשר מהודעות השוטרים, העדים לאירוע, עולה כי החשוד נדרש לעצור באופן ברור לאחר שהזדהו בפניו כשוטרים, אולם הוא המשיך בנהיגתו הפרועה, נסע במכוון לעבר שוטר שעמד בדרכו, והעמיד אותו בסיכון גבוה לפגיעה משמעותית.

ה. העמדה לדין בעבירה לפי סעיף 338(א)(1) לחוק העונשין – מעשי פזיזות ורשלנות

25. עבירה לפי סעיף 338(א)(1) לחוק, דורשת לכל הפחות הלך נפש של רשלנות.¹¹ ככלל, תיוחס לחשוד עבירה לפי סעיף 338(א)(1), כאשר הוא נהג ברכב בצורה שיצרה סיכון ממשי לחיי אדם או סיכון ממשי לגרימת חבלה לגופו של אדם.

26. לגדרי סעיף 338(א)(1) ייכנסו לעיתים קרובות מקרים שלאחר התלבטות הוחלט שלא לייחס בגינם עבירה לפי סעיף 332(2) או 329(א)(2) לחוק. כך לדוגמא כאשר:

א. אין קושי להוכיח מודעות לנהיגה הפרועה (לעניין סעיפים 332/329 לחוק), אך הסיכון שיצרה הנהיגה בפועל, אינו עולה כדי התנאים המנויים בסעיף 14 או בסעיף 222 להנחיה. יודגש, כי על מנת לייחס לחשוד עבירה לפי סעיף 338(א)(1) לחוק, עדיין נדרש כי הנהיגה יצרה סיכון ממשי לחיי אדם או סיכון ממשי לגרם חבלה לגופו של אדם.

ב. כאשר קיים קושי להוכיח מודעות לנהיגה הפרועה, על אף שהסיכון שיצרה הנהיגה בפועל עונה על התנאים המנויים בסעיף 14 או בסעיף 222 להנחיה.

27. יוער, כי סעיף 344 לחוק העונשין – עבירה של "סיכון דרכים", אינו חל על נהיגה ברכב במישרין, אלא על החזקת נכס באופן שיגרום סכנה. העונש בגין עבירה זו זהה לעונש הקבוע בסעיף 338(א)(1) לחוק. על כן, ככלל, לא ייעשה שימוש בסעיף 344 לחוק בהקשר של נהיגה פרועה.

¹¹ קדמי, לעיל ה"ש 6, בעמוד 1323 – על פי נוסח סעיף החיקוק, נדרשת סטייה ניכרת מרמת זהירות סבירה.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

ו. העמדה לדין בעבירה לפי סעיף (2)62 לפקודת התעבורה

28. עבירה לפי סעיף (2)62 לפקודת התעבורה היא עבירת רשלנות. כאשר הנהיגה הפרועה יצרה סיכון, אולם לא סיכון ממשי לחיי אדם או סיכון ממשי לגרם חבלה לגופו של אדם, ניתן להסתפק בהעמדה לדין על פי סעיף (2)62 לפקודת התעבורה.

ז. העברת התיק לטיפול חטיבת התביעות של המשטרה במקרים המתאימים

29. עבירות לפי סעיפים 332 ו-329 לחוק הן עבירות בסמכות טיפולה של הפרקליטות. עבירה לפי סעיף 338 לחוק היא בסמכות חטיבת התביעות של המשטרה, ועבירה לפי סעיף (2)62 לפקודת התעבורה היא בסמכות מחלקת תביעות תעבורה.

30. כאשר התיק נבחן על ידי הפרקליטות, אולם הוחלט שלא לייחס לחשוד עבירות לפי סעיפים 332 או 329 לחוק, והפרקליט הממונה סבור כי יש מקום לשקול העמדה לדין לפי סעיף 338(א)(1) לחוק, יורה על העברת התיק לחטיבת התביעות של המשטרה, בצירוף מכתב נלווה. במכתב הנלווה יפרט הפרקליט הממונה, כי על פניו המקרה נראה מתאים להעמדה לדין לפי סעיף 338(א)(1) לחוק, ועל כן הוא ממליץ לבחון אפשרות לייחס לחשוד עבירה לפי סעיף זה.

ח. העמדה לדין במקרים בהם נהיגה פרועה הובילה למותו של אדם

31. ייחוס עבירת המתה בקלות דעת¹²: ככלל, כאשר נהיגה פרועה גרמה למותו של אדם, ומהראיות עולה שהנהג פעל מתוך קלות דעת, יש להאשים בעבירה של המתה בקלות דעת לפי סעיף 301 לחוק העונשין, ולא בעבירה של גרם מוות ברשלנות,¹³ ובלבד שניתן יהיה כמובן להוכיח את יסודות עבירת ההמתה בקלות דעת.

32. ייחוס עבירת רצח: במקרים בהם השתמש אדם ברכב כנשק, וניתן ללמוד ממעשיו על כוונה לגרום למותו של אדם באמצעות רכב, ניתן לייחס לו עבירת רצח, בהתאם לסעיפי החיקוק הרלוונטיים.

¹² עבירה זו כוללת גם נטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנוע – סעיף 20(א)(2)(ב) לחוק העונשין.

¹³ ר' בהקשר זה את הנחיית פרקליט המדינה מס' 2.1: מדיניות התביעה בהעמדה לדין וענישה בעבירות של גרימת מוות בתאונת דרכים.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

סעיף 300(א) לחוק העונשין, כולל גם חלופה של גרימת מוות באדישות.¹⁴ במקרים חריגים במיוחד, כאשר המוות נגרם כתוצאה מנהיגה פרועה במיוחד, שסיכנה את משתמשי הדרך באופן ברור, וכאשר הראיות מלמדות על יסוד נפשי של **אדישות** לאפשרות גרימת המוות, יהיה מקום לשקול העמדה לדין בעבירה של רצח באדישות. יש כמובן לשים לב לכך שמדובר בעבירה שבצידה עונש מקסימום של **מאסר עולם**.

33. ייחוס עבירת רצח בנסיבות מחמירות במקרה שהמוות נגרם במטרה לאפשר ביצוע עבירה או לאפשר הימלטות: במקרים בהם הנהג גרם למוות של אדם במטרה להסתיר את ביצועה של עבירה אחרת, או כדי לאפשר הימלטות מהדין לאחר ביצוע העבירה האחרת, או במטרה לאפשר ביצוע עבירה אחרת או להקל על ביצועה, ניתן יהיה לשקול העמדה לדין לפי סעיף 301א(2) לחוק העונשין. על פי החוק "עבירה אחרת" לעניין זה, היא עבירה שהעונש בגינה הוא שבע שנות מאסר או יותר. יש כמובן לשים לב לכך שהעונש בגין עבירה זו הוא **מאסר עולם חובה**.

34. ייחוס עבירת המתה בנסיבות של אחריות מופחתת: כאשר הנאשם ביצע את העבירה במצב של שכרות מדעת, לפי סעיף 34ט(ב) לחוק העונשין, ניתן לייחס לו עבירה לפי סעיף 301ב(ג) לחוק העונשין, וזאת בשים לב לכך שמדובר בעבירה שהעונש בצידה עשרים שנות מאסר.

ט. ייחוס עבירות נוספות כאשר מייחסים לנהג אחריות לתוצאה הקטלנית

35. כאשר מדובר בתאונה קטלנית שנגרמה לאחר נהיגה פרועה ממושכת, אין מניעה לייחס לצד עבירת התוצאה גם עבירות נוספות, בהתאם לאופי וחומרת ההתנהגות שקדמה לתוצאה הקטלנית ובשים לב לערכים המוגנים שנפגעו.

בהקשר זה, ככלל, לא ייוחסו בגין אותו מעשה עבירות שונות המגנות על אותו ערך מוגן. ואולם, כאשר אותו מעשה פגע בערכים מוגנים שונים, או כאשר הנאשם ביצע מספר מעשי עבירה, ככלל, יינתן לכך ביטוי בעבירות שיוחסו לנאשם.¹⁵ הכל בשים לב לנסיבות הכוללות ולעבירת התוצאה המיוחסת.

¹⁴ התייחסות בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאה – סעיף 20א(2) לחוק העונשין.

¹⁵ ר' בהקשר זה גם את הנחיית פרקליט המדינה מספר 3.1: הכנה וניסוח כתב אישום.

הנחיה מס' 2.17 - מדיניות התביעה בהעמדה לדין של נהגים שבנהיגתם מסכנים חיי אדם בנתיבי תחבורה	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: י' בכסלו התש"פ, 8 דצמבר 2019	6 בנובמבר 2006

לדוגמא, אם אדם נהג בפראות, ותוך כדי נהיגה חצה צמתים באור אדום, חצה קו הפרדה רצוף, גרם לכלי רכב לסטות, פגע בכלי רכב חונים ובסופו של דבר התנגש ברכב וגרם למוותו של אדם, כי אז, לצד ייחוס אחריות למוות, ניתן להעמידו לדין גם בגין עבירות של סיכון משתמשי הדרך האחרים, נזק לרכוש ועבירות תעבורה.

י. ייחוס אחריות פלילית לנוסע ברכב

36. ככל שקיימות ראיות לכך ש**נוסע** ברכב (שאינו הנהג), היה שותף לנהיגה הפרועה, ראוי להעמידו לדין כמבצע בצוותא.

כך למשל, לעיתים קיימות ראיות לכך שהנוסע עודד את הנהג לנהוג באופן פרוע או נתן לנהג הוראות כיצד לנהוג במהלך הנהיגה הפרועה, שאזי, לכאורה הם פעלו בצוותא. לעיתים אין ראיות ישירות כאמור, אך בסיטואציה של מרדף למשל, ניתן לעיתים ללמוד מהתנהלות הנוסע בעת האירוע, שהיה לו עניין מובהק לברוח מהשוטרים והוא היה שותף לנהיגה הפרועה.

להלן יובאו דוגמאות לשותפות אפשרית של הנוסע ברכב בביצוע העבירה: למשל, כאשר הנהג והנוסע ביצעו יחד עבירה אחרת ונמלטו בנהיגה פרועה, או שהרכב נמלט מהמשטרה בנסיעה פרועה תוך כדי ביצוע עבירה אחרת (למשל כאשר ברכב הוחזקו סמים / נשק).

אינדיקציה נוספת לשותפות בשלב הנהיגה, יכולה להיות התנהגות מפלילה של הנוסע, כגון: תקיפת שוטר כדי למנוע מעצר או עיכוב, השלכת חפצים מרכב הנוסע בפראות תוך כדי הימלטות מהמשטרה, או השלכת חפצים במהלך המלטות רגלית משוטרים, ככל שהיתה כזו.¹⁶

ייחוס נהיגה פרועה לנוסע ברכב ייקח בחשבון את העובדה שמידת השליטה שלו ברכב היא מוגבלת ובוודאי אינה דומה לזו של הנהג. לפיכך, על מנת לייחס לו אחריות לנהיגה הפרועה, נדרשת אינדיקציה ממשית לכך שהוא היה שותף לה.

¹⁶ ר' בהקשר זה את ע"פ 1165/07 סבאירה נ' מדינת ישראל (10.9.08), ע"פ 8368/16 שלאידה נ' מדינת ישראל (15.11.18), ע"פ 7632/05 אלאטרש נ' מדינת ישראל (2.8.2006), ע"פ 5751/98, 5980/98 זיר נ' מדינת ישראל (11.5.99), בש"פ 2891/04 מדינת ישראל נ' חואלד (28.3.2004).